

«Η αξιοποίηση του ψηφιακού φακέλου μαθητή (e-portfolio) στην προσχολική εκπαίδευση: Διερεύνηση των απόψεων των νηπιαγωγών»

Παναγιωτοπούλου Παναγιώτα

Σχολική Σύμβουλος Προσχολικής Εκπαίδευσης
jotpan1@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ραγδαία ανάπτυξη των ψηφιακών τεχνολογιών η ένταξη και αξιοποίησή τους στην εκπαίδευση, δίνουν την δυνατότητα δημιουργίας και εφαρμογής εργαλείων υποστήριξης και ενίσχυσης της μαθησιακής διαδικασίας. Ο ψηφιακός φάκελος εργασιών του μαθητή (e-portfolio) είναι ένα τέτοιο εργαλείο, που η ένταξή του στην εκπαιδευτική διαδικασία του νηπιαγωγείου, αποτελεί ιδιαίτερη περίπτωση καινοτομίας. Με την παρούσα μελέτη, επιχειρείται η διερεύνηση των στάσεων και η αποτύπωση των απόψεων των νηπιαγωγών σχετικά με τη χρήση και αξιοποίησή του στην προσχολική εκπαίδευση. Τα ευρήματα δείχνουν ότι στην πλειονότητά τους οι συμμετέχοντες φαίνεται να τάσσονται υπέρ της αξιοποίησης του e-portfolio στην διδακτική πρακτική του νηπιαγωγείου. Ωστόσο διαφαίνεται μια αμφιθυμία απέναντι στη χρησιμότητα του στη μαθησιακή διαδικασία και διατυπώνονται επιφυλάξεις και προβληματισμοί σχετικά με τις δυνατότητες ένταξής του.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: e-portfolio, ψηφιακός φάκελος, αξιολόγηση

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ψηφιακός φάκελος του μαθητή (e-portfolio) που είναι γνωστός στην βιβλιογραφία και ως eportfolio, efolio, digital portfolio, web folio είναι κατά βάση μία ηλεκτρονική έκδοση του φακέλου εργασιών του μαθητή, που είναι βασισμένος στο χαρτί, δημιουργημένος σε ένα υπολογιστικό περιβάλλον και με ενσωμάτωση όχι μόνο του κειμένου, αλλά και γραφικών, ήχου και βίντεο (Abrami & Barrett, 2005).

Οι φάκελοι εργασιών του μαθητή, για πρώτη φορά εισήχθησαν στην εκπαιδευτική διαδικασία το 1980 και υποστηρίζουν τις λειτουργίες: έκθεση για την τεκμηρίωση της προόδου και των γνώσεων του κατόχου τους, αξιολόγηση των γνώσεων, κριτική επισκόπηση και αναστοχασμό των γνώσεων και κοινωνική αλληλεπίδραση γονέων, δασκάλων και μαθητών (Karsenti & Collin, 2010). Ο ερχομός των ψηφιακών φακέλων το 1990 πρόσθεσε ευελιξία στη φύση των δεδομένων και στην τροποποίηση του περιεχομένου, ευελιξία στην δομή του περιεχομένου, δυνατότητα διαδικτυακής πρόσβασης και λειτουργίας κοινωνικής δικτύωσης (Karsenti, Komis, Collin & Siamprou, 2011).

Σύμφωνα με τους Sutherland & Powell (2007), «το ηλεκτρονικό χαρτοφυλάκιο είναι μία σκόπιμη συλλογή ψηφιακών αντικειμένων, ιδεών, στοιχείων αναστοχασμού, ανατροφοδοτήσεων κλπ – που έχει ως στόχο να παρουσιάσει σε ένα επιλεγμένο ακροατήριο στοιχεία σχετικά με την μάθηση και τις ικανότητες του ατόμου». Οι ψηφιακοί φάκελοι δυνητικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν από όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, ώστε να ωθήσουν την

εκπαίδευση σε μία περισσότερο εστιασμένη στον μαθητή προσέγγιση παρά στον εκπαιδευτικό.

Ανατρέχοντας τα σχετικά ερευνητικά δεδομένα η εισαγωγή τους στην εκπαιδευτική πράξη συνοδεύεται από σημαντικά πλεονεκτήματα κυρίως σε θέματα βελτίωσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας και αυτοαξιολόγησης του μαθητή. Μπορούν να αξιοποιηθούν από τον εκπαιδευτικό στις κατευθύνσεις της αξιολόγησης των μαθητών και της διδασκαλίας, καθώς παρέχουν ανατροφοδότηση σχετικά με την επιλογή διδακτικών στρατηγικών και από τον μαθητή στις κατευθύνσεις της αυτοαξιολόγησης και της διαχείρισης μάθησης (Arter & Spandel, 1992, Barrett, 2000). Θεωρείται ότι παρέχουν αυθεντική αξιολόγηση, γιατί βασίζονται σε περισσότερα από ένα έργα του μαθητή, δείχνουν την πορεία της σκέψης του και είναι αντιπροσωπευτικά των ικανοτήτων του (Abrami & Barrett, 2005; Kimball, 2005). Στην ελληνική βιβλιογραφία ο όρος «portfolio» αναφέρεται ως «φάκελος υλικού» (Γεωργούσης, 1998) ή «φάκελος εργασιών» (Δ.Ε.Π.Π.Σ., 2002, Ντολιοπούλου & Γουργιώτου, 2008). Περιλαμβάνεται μεταξύ των αυθεντικών μεθόδων αξιολόγησης και ουσιαστικά συνιστά μέθοδο συλλογής αξιολογικών πληροφοριών με την εφαρμογή και άλλων μεθόδων και τεχνικών (McAfee & Leong, 2004), όπως μορφές παρατήρησης, συνέντευξη, ερωτηματολόγια και συνεπώς αποτελεί έναν εύελικτο τρόπο αξιολόγησης, αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης και στο νηπιαγωγείο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών για τις ΤΠΕ στην προσχολική εκπαίδευση, «τα παιδιά χρησιμοποιούν λογισμικό και υπηρεσίες του διαδικτύου, εντάσσοντας οργανικά τις ΤΠΕ στις καθημερινές δραστηριότητες του νηπιαγωγείου ως εποπτικά μέσα διδασκαλίας, ως εργαλεία διερεύνησης, πειραματισμού και επίλυσης προβλημάτων και ως εργαλεία διαχείρισης πληροφοριών, ψηφιακού γραμματισμού και έκφρασης με πολλαπλούς τρόπους, δημιουργίας, επικοινωνίας και συνεργασίας» (ΥΠΕΠΘ-ΠΙ, 2012).

Η οργανική ενσωμάτωση ωστόσο των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία, εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως έδειξαν πολλές μελέτες. Τις εκπαιδευτικές πολιτικές, το αναλυτικό πρόγραμμα, την ύλη και σε πολύ σημαντικό βαθμό τις στάσεις και τις γνώσεις των εκπαιδευτικών (Zhao, et.al, 2002, Μπήκος & Τζιφόπουλος, 2011). Η μελέτη των στάσεων και των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ στην εκπαίδευση εξακολουθούν να αποτελούν ένα ανοιχτό ερευνητικό ζήτημα (Liu & Huang 2005, Ruthven et al. 2004).

Από την ανασκόπηση της διεθνούς και ελληνικής βιβλιογραφίας αναδύεται η θετική στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στη χρήση των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη, καθώς και στις διαδικασίες ενημέρωσης τους για τις δυνατότητες τους (Gulbahar & Guven, 2008, Κυρίδης κ.α., 2003, Τζιμογιάννης & Κόμης, 2006).

Οι απόψεις των νηπιαγωγών όπως προκύπτει από πρόσφατες έρευνες (Tsitouridou & Vryzas 2003, 2004, Chen & Chang 2006, Ζαράνης & Οικονομίδης, 2009, Χριστοδούλου-Γκλιάου, Ν. & Γουργιώτου, Ε.2009) σχετικά με την ένταξη των ΤΠΕ στο νηπιαγωγείο επηρεάζονται από τη γνώση και εμπειρία τους στους ΗΥ. Όσοι/ες νηπιαγωγοί είχαν εμπειρία στη χρήση Η/Υ και παρακολούθησαν σχετική επιμόρφωση εξέφρασαν περισσότερο θετικές απόψεις (Chen & Chang 2006).

Πορίσματα πρόσφατης μελέτης, σχετικά με τον μετασχηματισμό των απόψεων των νηπιαγωγών που επιμορφώθηκαν στο Β' επίπεδο,

επιβεβαιώνουν πως οι επιμορφωμένες νηπιαγωγοί υιοθετούν τις ΤΠΕ ως εκπαιδευτικά και μαθησιακά εργαλεία. Επιπλέον, είναι σε θέση να αναδιοργανώσουν τη διδασκαλία τους με τρόπους που μετασχηματίζουν τις υπάρχουσες διδακτικές πρακτικές τους (Παναγιωτοπούλου & Κτενιαδάκη, 2015).

Διεθνώς έχουν αναπτυχθεί αρκετές μελέτες σχετικά με τις στάσεις των εκπαιδευτικών και την ένταξη του ψηφιακού φακέλου στην διδασκαλία και μάθηση. Οι έρευνες αυτές αφορούν κυρίως δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση και αναδεικνύουν πληθώρα δυνατοτήτων των ψηφιακών φακέλων. Όπως φαίνεται η ενσωμάτωση των ψηφιακών φακέλων αναδεικνύει την επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευομένων και εκπαιδευτικών (Bolliger & Shepherd, 2010), την απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων απέναντι στις νέες τεχνολογίες (Herner-Ratnode & Lee, 2009), τη διαμοιραζόμενη γνώση και τη συλλογική οικοδόμησή της. Προωθεί επίσης την ανάπτυξη διαλόγου της εκπαιδευτικής κοινότητας (Shepherd & Bolliger, 2011) και την αλληλεπίδραση των συναδέλφων (Lorraine, Mason, Pegler, 2007).

Στην Ελλάδα ως σήμερα, έχουν αναπτυχθεί σχετικές μελέτες ωστόσο παρουσιάζονται λίγες απόπειρες συστηματικής διερεύνησης των στάσεων των εκπαιδευτικών έναντι της χρήσης του e-portfolio στην εκπαιδευτική διαδικασία ενώ δεν υπάρχει καμία αναφορά σε εκπαιδευτικούς της Προσχολικής εκπαίδευσης.

Σε έρευνα της Βαρσαμίδου, οι εκπαιδευτικοί συμφωνούν ότι οι καταχωρήσεις του μαθητή στο e-portfolio, μπορούν να προσαρμοστούν στους εξατομικευμένους εκπαιδευτικούς σκοπούς και να παίξουν σημαντικό ρόλο στη διαμορφωτική αξιολόγηση, ενώ η πλειοψηφία αυτών είναι θετικοί στη χρήση και στο σχεδιασμό ενός e-portfolio (Βαρσαμίδου, Α., 2012). Ο ψηφιακός φάκελος εργασιών καλλιεργεί την παρατηρητικότητα και το ενδιαφέρον των μαθητών και συμβάλλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας, συνεργασίας, χρήσης ποικίλων στρατηγικών, μεταγνωστικότητας άνεσης λειτουργίας σε διαφορετικά γνωστικά πλαίσια σύμφωνα με τους Σοφό, Α., & Λιάπη, Β. (2007).

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η μελέτη της χρήσης Ψηφιακών Φακέλων από τους εκπαιδευτικούς και η ένταξή τους στην πρακτική της τάξης αποτελεί ένα ανοιχτό ερευνητικό πρόβλημα. Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω θεωρήθηκε σημαντική η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών της Προσχολικής εκπαίδευσης έναντι της χρήσης του e-portfolio στη διδακτική πρακτική του νηπιαγωγείου. Η ένταξή του στην Προσχολική Εκπαίδευση αποτελεί σημαντική καινοτομία και ως γνωστό η επιτυχία μιας καινοτομίας στην εκπαίδευση εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την υποδοχή που θα τύχει αυτή από την εκπαιδευτική κοινότητα (Κυρίδης, Δρόσος & Τσακιρίδου, 2003).

Οι απόψεις συνεπώς των νηπιαγωγών για τη χρήση του ψηφιακού φακέλου μαθητή στην εκπαιδευτική διαδικασία του νηπιαγωγείου είναι καθοριστικές, καθώς θα επηρεάσουν τις αποφάσεις τους σχετικά με την αξιοποίηση του στην τάξη, ενώ σημαντικός είναι ο ρόλος τους και στη βελτίωση των εμπειριών των μικρών παιδιών με τις ΤΠΕ στο χώρο του νηπιαγωγείου (Sime & Priestley 2005, Stephen & Plowman, 2007).

Έχοντας ως βασικό σκοπό να ανιχνευθούν οι στάσεις, οι απόψεις και οι προθέσεις των εκπαιδευτικών της προσχολικής εκπαίδευσης σχετικά με την ένταξη και αξιοποίηση του ψηφιακού φακέλου του μαθητή στη μαθησιακή

διαδικασία, σχεδιάστηκε ένα δομημένο ερωτηματολόγιο με κλειστές και ανοιχτές ερωτήσεις.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Σκοπός

Κύριος σκοπός της μελέτης είναι να διαπιστωθούν οι απόψεις των νηπιαγωγών στις διάφορες πτυχές της εισαγωγής του Ψηφιακού Φακέλου στην Προσχολική Εκπαίδευση, να εντοπιστούν οι παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση των απόψεων αυτών και να προσδιοριστούν οι ανάγκες των νηπιαγωγών σχετικά με τη χρήση και αξιοποίησή του στην εκπαιδευτική διαδικασία του νηπιαγωγείου.

Διατύπωση των ερευνητικών ερωτημάτων

Για την επίτευξη του σκοπού της έρευνας πέρα από το ενδιαφέρον για τη σκιαγράφηση της παρούσας κατάστασης στο χώρο της προσχολικής εκπαίδευσης, όπου τα ερευνητικά δεδομένα είναι ελάχιστα, προσπαθήσαμε να διερευνήσουμε: α) Τις απόψεις και στάσεις των νηπιαγωγών απέναντι στις ΤΠΕ τη χρονική στιγμή διεξαγωγής της παρούσας έρευνας. β) Τις απόψεις τους για τη χρησιμότητα του Ψηφιακού Φακέλου στην εκπαιδευτική διαδικασία του νηπιαγωγείου. γ) Τις προθέσεις τους για την ένταξή του στη διδακτική πρακτική. δ) Τις απόψεις τους για την επίδρασή του στη διδακτική μεθοδολογία. ε) Τις δυνατότητες αξιοποίησής του στη διδασκαλία. στ) Τα θετικά και αρνητικά αποτελέσματα που θεωρούν ότι προκύπτουν από την παιδαγωγική του αξιοποίηση και τη συμβολή του στην επίτευξη των στόχων του αναλυτικού προγράμματος του νηπιαγωγείου. ζ) Τις απαιτήσεις που εγείρονται για την νηπιαγωγό από τη χρήση και αξιοποίησή του στη διδασκαλία.

Προκειμένου να διερευνήσουμε τους παράγοντες που επηρεάζουν τις απόψεις αυτές των νηπιαγωγών διατυπώσαμε τις ακόλουθες ερευνητικές υποθέσεις: 1) Οι νηπιαγωγοί μεγαλύτερης ηλικίας είναι περισσότερο αρνητικά διακείμενες στην αξιοποίηση του στο νηπιαγωγείο συγκριτικά με τις νεότερες συναδέλφους τους. 2) Οι απόψεις των νηπιαγωγών για την εισαγωγή του Ψηφιακού Φακέλου στην Εκπαίδευση διαφοροποιούνται ανάλογα με την εκπαιδευτική προϋπηρεσία των νηπιαγωγών. 3) Οι απόψεις των νηπιαγωγών για την εισαγωγή του Δ.Π. στην Προσχολική Εκπαίδευση διαφοροποιούνται ανάλογα με τις γνώσεις και την κατάρτισή τους στην αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη.

Ερευνητικό εργαλείο

Τα δεδομένα συνελέγησαν με ερωτηματολόγιο το οποίο ήταν δομημένο με 26 ερωτήσεις κλειστού τύπου και 5 ερωτήσεις ανοικτού τύπου διαρθρωμένες με βάση την πεντάβαθμη κλίμακα Likert. Οι ερωτήσεις- προτάσεις που αφορούσαν τις στάσεις ήταν διατυπωμένες είτε θετικά, είτε αρνητικά και οι συμμετέχοντες καλούνταν να δηλώσουν το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας τους με το περιεχόμενο της πρότασης, με βάση την πεντάβαθμη κλίμακα, στην οποία το 1 αντιστοιχούσε στην απόλυτη συμφωνία και το 5 στην απόλυτη διαφωνία. Οι ερωτήσεις ήταν δομημένες σε τέσσερις άξονες, οι οποίοι αφορούσαν στα εξής: Α) Μορφωτικό Επίπεδο- Εμπειρία της/ου Νηπιαγωγού. Β) Οι στάσεις των νηπιαγωγών στη χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ στο νηπιαγωγείο. Γ) Οι στάσεις των νηπιαγωγών στη χρήση και αξιοποίηση του ψηφιακού φακέλου μαθητή (e-portfolio) στο νηπιαγωγείο. Δ) Διερεύνηση των

παραγόντων που επιτρέπουν την αξιοποίηση του ψηφιακού φακέλου μαθητή (e-portfolio) στο νηπιαγωγείο.

Για το περιεχόμενο των ερωτήσεων λήφθηκαν υπόψη άλλες έρευνες και προτεινόμενα εργαλεία στη βιβλιογραφία καθώς και η δομή του Αναλυτικού Προγράμματος του νηπιαγωγείου (Lee & Tsai, 2010). Στην παρούσα έρευνα αναφερόμαστε σε μέρος των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου, οι οποίες εμφανίζονται περιληπτικά στους πίνακες των αποτελεσμάτων.

Η διαδικασία

Δεν έγινε καμία παρέμβαση πριν τη διεξαγωγή της έρευνας. Ο ρόλος της ερευνήτριας περιορίστηκε σε διευκρινήσεις προς τους εκπαιδευτικούς σχετικά με το περιεχόμενο των διαφόρων ερωτήσεων. Για να διασφαλιστεί ότι όλα τα ερωτήματα είναι σαφή και κατανοητά, έγινε μια πιλοτική καταγραφή στην οποία συμμετείχαν 25 εκπαιδευτικοί.

Μέθοδος ανάλυσης των δεδομένων

Τα δεδομένα της έρευνας που συλλέξαμε από τα ερωτηματολόγια τα αναλύσαμε μέσω του στατιστικού προγράμματος SPSS. Τα ευρήματα οργανώθηκαν σε θεματικές ενότητες με βάση τα δεδομένα από τη βιβλιογραφική μας ανασκόπηση πριν την πραγματοποίηση της έρευνας και την αρχική ομαδοποίηση των ερωτήσεων. Χρησιμοποιήθηκαν τεχνικές που αφορούν ποιοτικές ή κατηγορικές μεταβλητές, αφού οι τιμές των μεταβλητών μας εκφράζονται με λέξεις και επιτρέπουν την κατάταξη των επί μέρους μονάδων του δείγματος σε διακεκριμένες κατηγορίες.

Το δείγμα της έρευνας

Το ερευνητικό δείγμα απετέλεσαν 200 νηπιαγωγοί που υπηρετούσαν κατά το σχολικό έτος 2014-15 σε δημόσια και ιδιωτικά σχολεία του νομού Αττικής και του νομού Κορινθίας και στην συντριπτική τους πλειοψηφία ήταν γυναίκες. Κάτι το οποίο δεν ήταν σκόπιμο, αλλά ήταν αναμενόμενο εφόσον η πλειοψηφία των νηπιαγωγών είναι γυναίκες. Η πλειοψηφία των νηπιαγωγών (51,8%), που συμμετείχαν στην έρευνα και συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο είχαν ηλικία 40-50 ετών, το 32,7% είχαν ηλικία 30-40 ετών και ένα ποσοστό 8% είχαν ηλικία έως 30 ετών. Άνω των 50 ετών ήταν το 7,5%.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

A. Μορφωτικό Επίπεδο- Εμπειρία της/ου Νηπιαγωγού

Σχετικά με την εκπαιδευτική εμπειρία που συνδέεται με την προϋπηρεσία τους, παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των νηπιαγωγών 58,0% είχαν από 5-15 έτη διδακτικής εμπειρίας, το 25,4% από 15 έως 20 έτη προϋπηρεσίας και από 20 έτη και άνω παρατηρούμε ένα ποσοστό της τάξης των 10,4%, ενώ οι νηπιαγωγοί με εκπαιδευτική εμπειρία λιγότερο από 5 έτη ήταν μόλις το 6,0% του δείγματος. Αναφορικά με τις σπουδές του δείγματος ένα σημαντικό ποσοστό (74,5%) είναι πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, ενώ ένας επίσης σημαντικός αριθμός έχει δίπλωμα μετεκπαίδευσης (Διδασκαλείο Νηπιαγωγών) (21,0%). Η συντριπτική πλειοψηφία επίσης των νηπιαγωγών διетуός φοιτήσεως είχαν παρακολουθήσει πρόγραμμα εξομοίωσης. Αξιοσημείωτο ωστόσο ήταν και το ποσοστό των νηπιαγωγών που είχαν μεταπτυχιακές σπουδές 10,0%. Στον πίνακα 1 παρουσιάζονται οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών του δείγματος στα ερωτήματα του Α' ερευνητικού άξονα, σχετικά με το επίπεδο γνώσης στη

χρήση του υπολογιστή καθώς και στον τρόπο που αποκτήθηκαν αυτές οι γνώσεις.

Έχετε γνώσεις Η/Υ; Αν ναι, τι επιπέδου;		Πώς αποκτήσατε τις γνώσεις σας στους Η/Υ;	
Καμία γνώση	1,0%	Αυτοεκπαίδευση	38,7%
Απλό χειρισμό	41,4%	Στη διάρκεια των βασικών μου σπουδών	14,1%
Έμπειρη/ος χρήστης	52,0%	Με σεμινάρια/ επιμορφώσεις από το ΥΠΕΠΘ	60,8%
Γνώσεις Προγράμμου	5,6%	Με επιμόρφωση Εκτός ΥΠΕΠΘ	2,0%
		Με μεταπτυχιακές σπουδές	

Πίνακας 1: Κατανομή σχετικών συχνοτήτων % των νηπιαγωγών κατά επίπεδο γνώσης Η/Υ και τρόπου απόκτησης αυτών των γνώσεων

Β. Στάσεις των νηπιαγωγών στη χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ στο νηπιαγωγείο

Αναλύοντας τις απαντήσεις του δευτέρου άξονα του ερωτηματολογίου σχετικά με τις στάσεις των νηπιαγωγών στην αξιοποίηση των ΤΠΕ (σχήμα 1), προκύπτουν τα παρακάτω: Σε γενικές γραμμές οι νηπιαγωγοί διάκινται θετικά στην αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία του νηπιαγωγείου, αφού σχεδόν το σύνολο του δείγματος 93,5% θεωρεί τον υπολογιστή εργαλείο για τη δημιουργία εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Επιπλέον, όπως δείχνουν τα ευρήματα, η συντριπτική πλειοψηφία συμφωνεί με τις ποικίλες δυνατότητες χρήσης των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία του νηπιαγωγείου.

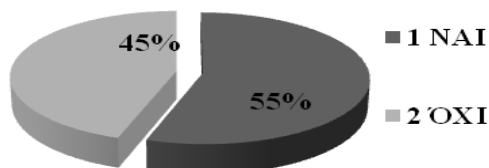

Σχήμα 1: Κατανομή σχετικών συχνοτήτων % του δείγματος βάσει της εκπαιδευτικής χρήσης του Η/Υ

Γ. Στάσεις των νηπιαγωγών στη χρήση και αξιοποίηση του Ψηφιακού Φακέλου Μαθητή (e-Portfolio) στο νηπιαγωγείο

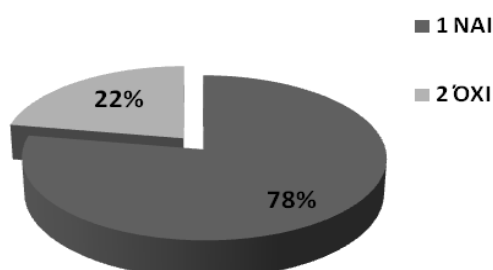
Στο ερώτημά μας αν χρησιμοποιούν ένα σύστημα καταγραφής της μαθησιακής εξέλιξης του κάθε παιδιού, το 55,3% απάντησαν θετικά και το 44,5% ότι δεν χρησιμοποιούν κανένα (σχήμα 2).

Χρησιμοποιείτε ένα σύστημα καταγραφής της μαθησιακής εξέλιξης

Σχήμα 2: Κατανομή σχετικών συχνοτήτων % με βάση τη χρήση συστήματος καταγραφής της μαθησιακής εξέλιξης

Γνωρίζετε τη μέθοδο παρακολούθησης της μαθησιακής εξέλιξης Portfolio;

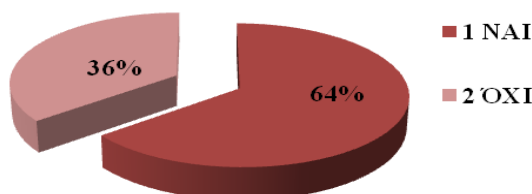

Σχήμα 3: Κατανομή σχετικών συχνοτήτων % με βάση τη γνώση του Portfolio

Σημαντικό ποσοστό του δείγματος το 78,0% (σχήμα 3), γνωρίζουν τη μέθοδο παρακολούθησης της μαθησιακής εξέλιξης Portfolio και η πλειοψηφία αυτών (68,2%) θεωρούν ότι η χρήση του επιφέρει αλλαγές στη εκπαιδευτική διαδικασία. Ωστόσο, μόνο το 31,5% δηλώνει ότι χρησιμοποιεί το Portfolio ως μέθοδο καταγραφής της μαθησιακής εξέλιξης του νηπίου.

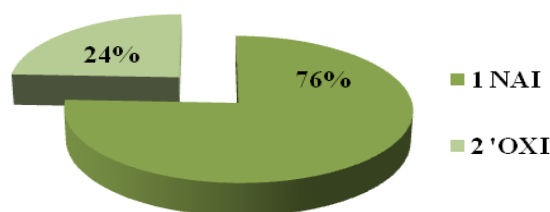
Στην ερώτησή μας, αν γνωρίζουν τι είναι το e-Portfolio, διαπιστώνουμε ότι το 64,3% γνωρίζουν (σχήμα 4) και παρόλο που ένα αξιοσημείωτο ποσοστό του δείγματος 24,3% είναι απολύτως βέβαιες πως δεν θα χρησιμοποιούσαν το e-Portfolio στην εκπαιδευτική διαδικασία του νηπιαγωγείου, η πλειοψηφία των νηπιαγωγών 76,0% όπως καταγράφηκε από τις απαντήσεις τους, δηλώνουν θετικές στη χρήση του στη διδακτική πρακτική του νηπιαγωγείου (σχήμα 5).

Γνωρίζετε τι είναι το e-Portfolio;

Σχήμα 4: Κατανομή % νηπιαγωγών με βάση τη γνώση τους για το e-Portfolio

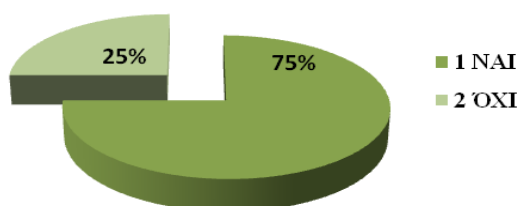
Θα χρησιμοποιούσατε το e-Portfolio στην εκπαιδευτική διαδικασία του νηπιαγωγείου;

Σχήμα 5: Κατανομή % νηπιαγωγών με βάση τη χρήση του e-Portfolio

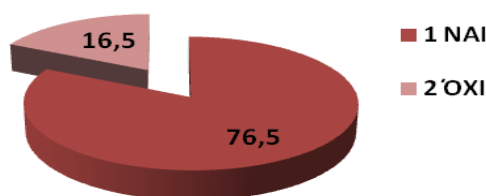
Λαμβάνοντας υπόψη το ποσοστό των ερωτηθέντων που απάντησε θετικά στην προηγούμενη ερώτηση, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον το γεγονός ότι σχεδόν το ίδιο ποσοστό 75,0% (σχήμα 6), απαντά θετικά και στην ερώτησή μας αν θα επέλεγαν να σχεδιάσουν ένα e-Portfolio και να εργαστούν με τη μέθοδο αυτή. Αξιοσημείωτο επίσης είναι το ποσοστό των νηπιαγωγείων (81%) που έχουν γωνιά υπολογιστή και σύνδεση στο διαδίκτυο. Όπως παρατηρούμε στο σχήμα 7, η μέθοδος αξιολόγησης με τη χρήση του e-Portfolio θεωρείται χρήσιμη από μεγάλη πλειοψηφία ερωτηθέντων 76,5%.

Εάν αποφασίζατε να εργαστείτε με τη μέθοδο portfolio, θα επιλέγατε να σχεδιάσετε ένα e-Portfolio;

Σχήμα 6: Κατανομή % νηπιαγωγών με βάση την πρόθεσή τους να εργαστούν με το e-Portfolio

Θεωρείτε χρήσιμη τη μέθοδο αξιολόγησης e-portfolio στην Προσχολική Εκπαίδευση;

Σχήμα 7: Κατανομή % νηπιαγωγών αναφορικά με τη χρησιμότητα του e-Portfolio στην προσχολική εκπαίδευση

Από την ανάγνωση του περιεχομένου του πίνακα που ακολουθεί (πίνακας 2), προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων 75%, συμφωνούν (απολύτως και αρκετά), ότι οι καταχωρήσεις του e-portfolio είναι πιθανόν να βοηθήσουν τους μαθητές με διαφορετικές μαθησιακές ανάγκες. Το ίδιο ποσοστό επίσης, συμφωνεί ότι η χρήση του συμβάλλει στην εμπλοκή του

μαθητή στην αξιολόγηση της προόδου του, ενώ η αξιοποίησή του στη μαθησιακή διαδικασία του νηπιαγωγείου, διευκολύνει την επίτευξη των στόχων της διδασκαλίας (63,5%, απολύτως και αρκετά). Επιπλέον το 69,5% των ερωτηθέντων συμφωνεί ότι η χρήση του βοηθά στην μαθησιακή εξέλιξη του νηπίου.

Στη συνέχεια ζητούμε να κρίνουν κάποιες αρνητικές θέσεις σχετικά με την χρήση και αξιοποίηση του e-portfolio. Στο ερώτημά μας αν η εισαγωγή του e-portfolio στο νηπιαγωγείο είναι πρόωρη και τολμηρή παρατηρούμε μια διασπορά στις απαντήσεις. Το 27,0% δηλώνουν ότι δεν είναι βέβαιοι και λιγότερο από το μισό ότι δε συμφωνούν. Διασπορά απαντήσεων επίσης καταγράφεται και στα τρία επόμενα ερωτήματα. Διαπιστώνουμε ότι από τους ερωτηθέντες το 29% συμφωνεί ότι η αξιοποίησή του στο Νηπιαγωγείο επιτείνει τις ανισότητες με τα νήπια που δεν χρησιμοποιούν Η/Υ, ενώ το 14,7% δηλώνει ότι δεν είναι σε θέση να απαντήσουν με βεβαιότητα. Ωστόσο το μισό περίπου του δείγματος (47,0%) δηλώνουν ότι διαφωνούν μ' αυτή την άποψη. Στη συνέχεια παρατηρούμε ότι ένα μέρος του δείγματος 20,5% απαντά ότι συμφωνεί με τη θέση ότι το e-portfolio δεν μπορεί εύκολα να προσαρμοστεί στους εξατομικευμένους εκπαιδευτικούς σκοπούς, ενώ το 22,5% δεν μπορεί να απαντήσει με βεβαιότητα. Και πάλι λιγότερο από το μισό του δείγματος το 46,0% απαντά ότι διαφωνεί μ' αυτό. Το 21,5% των ερωτηθέντων πιστεύουν ότι η χρήση και αξιοποίηση του e-portfolio στο νηπιαγωγείο σχολειοποιεί το νηπιαγωγείο. Ωστόσο, ακριβώς το μισό του δείγματος διαφωνεί μ' αυτή τη θέση.

Κρίνετε τις παρακάτω ΘΕΤΙΚΕΣ θέσεις για τη χρήση και αξιοποίηση του e-portfolio στο Νηπιαγωγείο:	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ αρκετά	Ούτε συμφωνώ - ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απολύτως
1. Οι καταχωρήσεις του e-portfolio είναι πιθανόν να βοηθήσουν τους μαθητές με διαφορετικές ανάγκες μάθησης	21,0%	54,0%	18,0%	1,5%	2,0%
2. Με τη μέθοδο του e-portfolio ο ίδιος ο μαθητής εμπλέκεται στην αξιολόγηση της προόδου του	28,0%	47,0%	17,5%	1,0%	2,5%
3. Η χρήση και αξιοποίηση του e-portfolio στο Νηπιαγωγείο διευκολύνει την επίτευξη των στόχων της διδασκαλίας	17,5%	45,0%	21,5%	3,5%	1,5%
4. Η χρήση και αξιοποίηση του e-portfolio στο Νηπιαγωγείο βοηθά στην μαθησιακή εξέλιξη του νηπίου	23,5%	46,0%	17,5%	3,0%	1,0%
Κρίνετε τις παρακάτω ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ θέσεις για τη χρήση και αξιοποίηση του e-portfolio στο Νηπιαγωγείο	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ αρκετά	Ούτε συμφωνώ - ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απολύτως
1. Η εισαγωγή του e-portfolio στο νηπιαγωγείο είναι πρόωρη και τολμηρή	5,0%	13,5%	27,0%	27,5%	19,5%
2. Η χρήση και αξιοποίηση του e-portfolio στο Νηπιαγωγείο επιτείνει τις ανισότητες με τα νήπια που δεν χρησιμοποιούν Η/Υ	8,0%	21,0%	14,5%	31,5%	15,5%
3. Το e-portfolio δεν μπορεί	5,5%	15,0%	22,5%	27,0%	19,0%

εύκολα να προσαρμοστεί στους εξατομικευμένους εκπαιδευτικούς σκοπούς	8,5%	13,0%	19,5%	27,5%	22,5%
4. Η χρήση και αξιοποίηση του e-portfolio στο Νηπιαγωγείο σχολειοποιεί το Νηπιαγωγείο					

Πίνακας 2: Κατανομή σχετικών συχνοτήτων % των νηπιαγωγών σχετικά με θετικές και αρνητικές θέσεις στη χρήση και αξιοποίηση του e-portfolio

Συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι οι απαντήσεις των νηπιαγωγών στην ενότητα των ερωτήσεων που αφορούν τα θετικά και αρνητικά αποτελέσματα που προκύπτουν από την χρήση και αξιοποίηση του e-portfolio στο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου, μαρτυρούν ότι οι νηπιαγωγοί στην πλειοψηφία τους, έχουν θετική στάση. Επιπλέον, πιστεύουν πως η αξιοποίησή του, μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση των μαθησιακών και παιδαγωγικών αποτελεσμάτων, διατηρούν όμως επιφυλάξεις σε ορισμένα ζητήματα.

Δ. Διερεύνηση των παραγόντων που επιτρέπουν την αξιοποίηση του Ψ.Φ.Μ. στο νηπιαγωγείο

Στο ερώτημά μας από τι εξαρτάται και σε ποιο βαθμό η επιτυχημένη εισαγωγή του e-portfolio στο Νηπιαγωγείο, η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων (88,5%) θεωρούν κύριο παράγοντα την κατάλληλη ενημέρωση και υποστήριξη των Νηπιαγωγών (Σχολικοί Σύμβουλοι-Διεύθυνση Εκπαίδευσης) καθώς και την κατάρτιση και επιμόρφωσή τους στις ΤΠΕ (87,0%). Το ίδιο ποσοστό του δείγματος πιστεύει ότι η επάρκεια του τεχνολογικού εξοπλισμού (οικονομικοί πόροι), είναι πολύ σημαντική για την αξιοποίησή του στη διδακτική πρακτική του νηπιαγωγείου. Μεγάλη πλειοψηφία επίσης (80,0%), θεωρούν σημαντικό παράγοντα τις πολύ καλές γνώσεις στη χρήση του υπολογιστή όπως και τις αυξημένες παιδαγωγικές και διδακτικές ικανότητες των νηπιαγωγών (84,0%) (πίνακας 3).

Η ευθύνη τέλος για την επιμόρφωση των Νηπιαγωγών στην αξιοποίηση του e-portfolio στην εκπαιδευτική διαδικασία σύμφωνα με τις απόψεις των ερωτηθέντων (93,50%), ανήκει εξίσου τόσο στην κάθε νηπιαγωγό ξεχωριστά, όσο και στο Υπουργείο Παιδείας.

Η πετυχημένη χρήση και αξιοποίηση του e-portfolio στο Νηπιαγωγείο εξαρτάται και σε ποιο βαθμό από τους παρακάτω παράγοντες	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ αρκετά	Ούτε συμφωνώ - ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ απολύτως
1. Κατάλληλη ενημέρωση, υποστήριξη των Νηπιαγωγών (σύμβουλοι, διευθυνση)	65,0%	23,5%	4,0%	1,5%	1,0%
2. Κατάρτιση – επιμόρφωση των Νηπιαγωγών στις ΤΠΕ	64,0%	23,0%	5,5%	0,5%	0,5%
3. Πολύ καλές γνώσεις των Νηπιαγωγών στη χρήση του υπολογιστή	51,0%	29,0%	9,0%	2,0%	1,0%
4. Επάρκεια του τεχνολογικού εξοπλισμού (Οικονομικοί πόροι)	66,5%	20,5%	3,5%	1,5%	0,5%
6. Αυξημένες παιδαγωγικές και διδακτικές ικανότητες των Νηπ/γών	39,0%	34,0%	14,0%	2,5%	1,5%

Πίνακας 3: Κατανομή σχετικών συχνοτήτων % των νηπιαγωγών σχετικά με τους παράγοντες πετυχημένης αξιοποίησης του e-portfolio

Συζήτηση – συμπεράσματα

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας δείχνουν να επιβεβαιώνουν ευρήματα προγενέστερων ερευνών (Ζαράνης & Οικονομίδης, 2005). Συγκεκριμένα, διαπιστώνεται ότι σημαντικό ποσοστό νηπιαγωγών είναι θετικά διακείμενες με την αξιοποίηση των ΤΠΕ στο νηπιαγωγείο και στην συντριπτική τους πλειοψηφία συμφωνούν ότι ο υπολογιστής αποτελεί εργαλείο για το σχεδιασμό εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Οι γνώσεις πληροφορικής και η εμπειρία τους στη χρήση του υπολογιστή επηρεάζουν τους εκπαιδευτικούς ως προς τις στάσεις και τις πρακτικές που υιοθετούν σχετικά με την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Τα πορίσματα αυτά, κινούνται στην ίδια κατεύθυνση με κείνα των ερευνών σε εκπαιδευτικούς προσχολικής εκπαίδευσης όπως έχει επισημανθεί από τη σχετική βιβλιογραφία (Tsitouridou & Vryzas 2003, 2004, Chen & Chang 2006, Ζαράνης & Οικονομίδης, 2005, Χριστοδούλου-Γκλιάνου, Ν. & Γουργιώτου, Ε.2009).

Όσον αφορά τη χρησιμότητα του e-portfolio στην εκπαιδευτική διαδικασία του νηπιαγωγείου και τις προθέσεις τους για την ένταξή του στη διδακτική πρακτική, διαπιστώσαμε ότι στην πλειοψηφία τους οι νηπιαγωγοί, έχουν θετική στάση και θεωρούν ότι η αξιοποίησή του μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση των μαθησιακών και παιδαγωγικών αποτελεσμάτων. Ωστόσο, είναι επιφυλακτικές σε ζητήματα όπως, πόσο η αξιοποίηση του e-portfolio στο Νηπιαγωγείο επιτείνει τις ανισότητες με τα νήπια που δεν χρησιμοποιούν Η/Υ και αν μπορεί εύκολα να προσαρμοστεί στους εξατομικευμένους εκπαιδευτικούς σκοπούς.

Διαπιστώνουμε, ότι στην πλειονότητά τους οι νηπιαγωγοί πιστεύουν ότι υπάρχουν θετικά αποτελέσματα από τη χρήση του e-portfolio στη διδακτική πρακτική, ευρήματα τα οποία ταυτίζονται με αποτελέσματα ερευνών της βιβλιογραφικής μας ανασκόπησης. Σύμφωνα με τις απόψεις τους η χρήση και αξιοποίηση του e-portfolio στο Νηπιαγωγείο διευκολύνει την επίτευξη των στόχων της διδασκαλίας και βοηθά στην μαθησιακή εξέλιξη του νηπίου. Παράλληλα, στην πλειοψηφία τους συμφωνούν πως με τη μέθοδο του e-portfolio ο ίδιος ο μαθητής εμπλέκεται στην αξιολόγηση της προόδου του. Επιπρόσθετα η αξιοποίησή του στη διδασκαλία μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές με διαφορετικές ανάγκες μάθησης. Σε πολλά σημεία ωστόσο, δεν έχουν διαμορφώσει ακόμη σαφή άποψη και διατηρούν αρκετές επιφυλάξεις. Ενδεχομένως η έλλειψη εμπειριών χρήσης του e-portfolio στη διδακτική πράξη δεν τροφοδοτεί τους νηπιαγωγούς με συγκεκριμένες αναπαραστάσεις.

Αναφορικά με τις υποθέσεις που διατυπώθηκαν κατά τη φάση του σχεδιασμού της έρευνας ότι οι απόψεις των νηπιαγωγών για την αξιοποίηση του e-portfolio στην διδακτική πρακτική του νηπιαγωγείου, επηρεάζονται από την ηλικία και τη διδακτική τους εμπειρία τα ευρήματα δε δείχνουν να τις επιβεβαιώνουν. Ωστόσο, οι νηπιαγωγοί οι οποίες έχουν δηλώσει έμπειροι χρήστες είναι λιγότερο επιφυλακτικές στις διάφορες πτυχές αξιοποίησης του e-portfolio στο νηπιαγωγείο, σε αντίθεση με τις νηπιαγωγούς που έχουν δηλώσει απλοί χρήστες υπολογιστή, επιβεβαιώνοντας έτσι σχετικές έρευνες (Zhao, et.al, 2002, Μπήκος & Τζιφόπουλος, 2011).

Όπως προέκυψε από τη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων, οι απαιτήσεις που εγείρονται για τις νηπιαγωγούς από την χρήση του ψηφιακού φακέλου μαθητή, συνδέονται απόλυτα με την κατάλληλη ενημέρωση και υποστήριξή τους από τους αρμόδιους φορείς (σύμβουλοι-διεύθυνση) αλλά και από την επιμόρφωσή τους στην αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη.

Είναι προφανές πως προκειμένου να αξιοποιηθεί το e-portfolio στην προσχολική εκπαίδευση υπάρχουν ακόμα πολλά που πρέπει να γίνουν.

Η χρήση και η αξιοποίησή του στην εκπαιδευτική διαδικασία του νηπιαγωγείου πέρα από τη διαρκή παιδαγωγική υποστήριξη, απαιτεί την απόκτηση δεξιοτήτων ενσωμάτωσης των ΤΠΕ στη διδακτική πρακτική καθώς και την καλλιέργεια γενικότερης κουλτούρας σχετικά με την εφαρμογή των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Τα συμπεράσματα από την έρευνά μας δύνανται να αποτελέσουν τη βάση για την διατύπωση περαιτέρω ερευνητικών ερωτημάτων, τα οποία θα ήταν χρήσιμο να ανιχνευθούν με τη βοήθεια και άλλων ερευνητικών μεθόδων και πρακτικών.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Βαρσαμίδου, Α. (2012), Φάκελος υλικού του εκπαιδευτικού (teacher portfolio) και επαγγελματική ανάπτυξη: Προοπτικές και προεκτάσεις εφαρμογής μιας εναλλακτικής αξιολόγησης. *Επιστήμες της Αγωγής*, 4, 21-41.

Γεωργούσης, Π. (1998). *Η αξιολόγηση των μαθητών με βάση τον Φάκελο Υλικού*. Αθήνα: Δελφοί.

Δ.Ε.Π.Π.Σ. (2002). *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο. Προγράμματα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Δραστηριοτήτων*. Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Ζαράνης, Ν. & Οικονομίδης, Β. (2009). *Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Προσχολική Εκπαίδευση. Θεωρητική επισκόπηση και εμπειρική διερεύνηση*. Αθήνα: Γρηγόρη.

Κρον, F., Σοφός, Α. (2007). *Διδακτική των Μέσων. Νέα Μέσα στο πλαίσιο διδακτικών και μαθησιακών διαδικασιών*. Αθήνα: Gutenberg.

Κυρίδης, Α., Δρόσος, Β., Τσακίριδου, Ε. (2003). *Ποιός Φοβάται τις Νέες Τεχνολογίες; Οι Απόψεις και οι Αντιλήψεις των Εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης για την Εισαγωγή της Πληροφορικής Επικοινωνιακής Τεχνολογίας στο Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο*. Αθήνα: Τυπωθήτω – Γ. Δαρδανός.

McAfee, O., Leong, D. J. & Bodrova, E. (2004). *Basics of Assessment: A Primer for Early Childhood Educators*. Washington D. C.: NAEYC.

Μπήκος, Κ., Τζιφόπουλος, Μ. (2011). Εκπαιδευτικοί και ΤΠΕ: Διευκολυντές και εμπόδια στη χρήση ψηφιακών εφαρμογών στη σχολική τάξη, *Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου, Ένταξη και χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία*, σελ.585-590.

Ντολιοπούλου, Ε., & Γουργιώτου, Ε. (2008). *Η αξιολόγηση στην εκπαίδευση με έμφαση στην προσχολική*. Αθήνα: Gutenberg.

Παναγιωτοπούλου Π. & Κτενιαδάκη Μ. (2015), Μετασχηματισμός των στάσεων και απόψεων των νηπιαγωγών που επιμορφώθηκαν στο Β' Επίπεδο-οκτώ χρόνια μετά... *Πρακτικά 8ου Πανελληνίου Συνεδρίου, Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία*, Σύρος.

Τζιμογιάννης, Α., & Κόμης, Β. (2006). Οι ΤΠΕ στην εκπαίδευση: διερευνώντας τις απόψεις εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στο Δ. Ψύλλος & Β. Δαγδιλέλης (επιμ.), *Πρακτικά 5ου Πανελληνίου Συνεδρίου με διεθνή συμμετοχή «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»*, 829-836, Θεσσαλονίκη.

ΥΠΕΠΘ-ΠΙ (2012). *Πρόγραμμα Σπουδών για τις ΤΠΕ στην Προσχολική και στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση*. Ανακτήθηκε στις 20 Ιανουαρίου 2016 από <http://digitalschool.minedu.gov.gr>.

Χριστοδούλου-Γκλιάου, Ν. & Γουργιώτου, Ε. (2009). Στάσεις των νηπιαγωγών δημόσιων και ιδιωτικών νηπιαγωγείων για τη χρήση του

υπολογιστή στην προσχολική τάξη. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 15, 148-165.

Abrami, P.C. & Barrett, H. (2005). Directions for research and development on electronic portfolios. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 31(3), 1-15. activity. *International Journal of Technology and Design Education*, 16(2), 177-191.

Arter, J., & Spandel, V. (1992). NCME Instructional Module: Using portfolios of student work in instruction and assessment. *Educational Measurement: Issues and Practice*, 11 (1), pp. 36-44 Barrett, H. C(2001). Electronic portfolio in Educational Technology: An Encyclopedia.

Barrett, H. (2000). Electronic teaching portfolios: Multimedia skills + portfolio development =powerful professional development. Seattle, WA: *Society for Information Technology & Teacher Education International Conference: Proceedings of SITE 2000*. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 444514).

Bolliger D., Shepherd C. (2010). Student perceptions of ePortfolio integration in online courses. *Distance Education* Vol. 31(3), 295-314.

Chen, J., & Chang, C. (2006). Using computers in early childhood classrooms: teachers' attitudes, skills and practices, *Journal of Early Childhood Research*, 4(2), 169-188.

Herner-Patnode, L. M., & Lee, H.-J. (2009). A Capstone Experience for Preservice Teachers: Building a Web-Based Portfolio. *Educational Technology & Society*, 12 (2), 101-110.

Karsenti, T., & Collin, S. (2010). Les multiples usages du eportfolio pour l'apprentissage du français. *Actes de colloque du congrès SEDIFRALE*, Rosario, Argentine.

Karsenti, T., Komis, V., Collin, S., & Siampou, F. (2011). The implementation of Eduportfolio 3.0 in Canada and Greece: Advantages and challenges for future teachers. *Proceedings of World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia 2011* (pp. 3786-3790).

Kimball, David C. 2005. "Priming Partisan Evaluations of Congress." *Legislative Studies Quarterly* 30:63-84.

Lee, M.-H., & Tsai, C.-C. (2010). Exploring teachers' perceived self efficacy and technological pedagogical content knowledge with respect to educational use of the World Wide Web. *Instructional Science*, 38(1), 1-21.

Lorraine S., Mason R., & Pegler C. (2007). *The educational potential of e-portfolios. Supporting personal development and reflective learning*. London and New York: Routledge.

Liu, Y. & Huang, C. (2005), *Concerns of teachers about technology integration in the USA*, *European Journal of Teacher Education*, 28(1), 35-47.

Ruthven, K., Hennessy, S. & Brindley, S. (2004), *Teacher representations of the successful use of computer-based tools and resources in secondary-school English, mathematics and science*, *Teaching and Teacher Education*, 20, 259-275.

Shepherd, Craig E., and Doris U. Bolliger. 2011. "The effects of electronic portfolio tools on online students' perceived support and cognitive load." *The Internet and Higher Education* 14(3):142-149. Retrieved March 19, 2012.

Sime, D. & Priestley, M. (2005) *Introducing Formative Assessment: the case study of a Scottish school* (Stirling, University of Stirling).

Sutherland, S., & Powell, A. (2007). CETIS SIG mailing list discussions. Retrieved January 28, 2008, from <http://www.jiscmail.ac.uk/archives/cetisportfolio.html>, July 9, 2007.

Stephen, C. & Plowman, L. (2007) *Guided interaction in pre-school settings*, *Journal of Computer Assisted Learning*, 23, 14–26.

Gulbahar, Y, & Guven, I (2008). *A Survey on ICT Usage and the Perceptions of Social Studies Teachers in Turkey*. *Educational Technology & Society*, 11 (3), 37-51 www.ifets.info/journals/11_3/4.pdf.

Zhao, Y., Pugh, K., Sheldon, S. and Byers, J. (2002). Conditions for Classroom Technology Innovations, *Teachers College Record*, 104(3), 482-515.

Tsitouridou, M., & Vryzas, K. (2003). Early childhood teachers' attitudes towards computer and information technology: the case of Greece. *Information Technology in Childhood Education*, 187-207.